

5.8.2010

Julkinen

Sisäasiainministeriö

Viite: Lausuntopyyntö 24.6.2010; SM077:00/2009

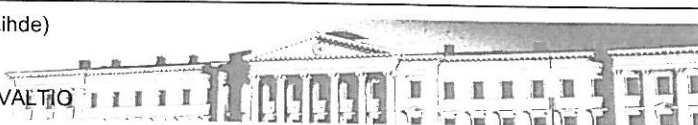
Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta. Hanke liittyy kotouttamislain kokonaisuudistukseen. Tarkoituksena on ensisijaisesti varmistaa, että uuden kotouttamislain tullessa voimaan ja nykyisen kumoutuessa vastaanottotoiminnalle on lain-säädännöllinen perusta, jolla turvataan kansainvälistä suojelua hakevien ja toissijaista suojelua saavien sekä ihmiskaupan uhrien toimeentulo ja huolenpito. Valtiovarainministeriö on antanut erikseen sisäasiainministeriölle lausuntonsa luonnoksesta uudeksi kotouttamislaiksi (23.6.2010; VM/1170/00.00.05/2010).

Nyt lausunnolla olevan esitysluonnoksen merkittävimmät muutokset koskevat esityksen perustelujen mukaan vastaanottokeskusten maksaman taloudellisen tuen irrottamista toimeentulotukijärjestelmästä. Hallituksen esitykseen sisältyy myös nykytilannetta täsmentäviä säännöksiä kuten vastaanotto- ja järjestelykeskuksia koskeva sopimus, kustannusten korvaaminen sekä vastaanottopalvelujen sisältö. Lausuntonaan valtiovarainministeriö esittää seuraavat huomiot:

1. Toimeentulotuen sijasta aikuisille turvapaikanhakijoille maksettaisiin jatkossa vastaanottorahaa ja ilman huoltajaa oleville alaikäisille käyttörahaa. Rahan suuruudesta säädettäisiin vastaanottolaissa (19 §). Esitysluonnoksen perustelujen mukaan vastaanotto- ja käyttörahan myöntäminen olisi toimeentulotuen myöntämistä yksinkertaisempaa ja soveltuisi siksi toimeentulotukijärjestelmää paremmin kansainvälistä suojelua hakevien vastaanoton tarpeisiin. Muutoksella pyritäisiin myös vähentämään taloudellisen tuen houkuttelevuutta perusteettomien hakemusten jättämiseen. Ilman huoltajaa oleville alaikäisille maksettava käyttöraha olisi nykyistä vastaanottorahaa pienempi. Muilta osin rahana maksettavan tuen keskimääräistä suuruutta ei ole perustelujen mukaan tarkoitus muuttaa nykyisestä eikä esityksellä näin ollen olisi vaikutuksia valtion talousarvioon.

Valtiovarainministeriö katsoo, että järjestelmämuutoksen yhteydessä tulisi tehtyihin kansainvälisiin selvityksiin perustuen harkita tukitasojen alenta-

mista nykyisestä tukien houkuttelevuuden vähentämiseksi. Joustavuuden lisäämiseksi tulisi myös harkita tukijärjestelmän rakenteen osalta ratkaisua, jonka mukaan laissa säädettäisiin tukitasojen enimmäismääristä sekä maksettaviin tukimääriin vaikuttavista tekijöistä. Sovellettavista tukitasoista tulisi säätää valtioneuvoston asetuksella.

2. Lakiluonnoksen 7 § sisältäisi yleissäännöksen valtion korvausvastuusta vastaanottotoiminnan osalta. Säännöksen 1 momentin mukaan valtio korvaisi ko. laissa tarkoitettua toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Voimassa olevan lain 4 §:n mukaan laissa tarkoitettua toiminnasta aiheutuvia kustannuksia korvataan valtion talousarvion rajoissa. Tarkemmin korvattavista kustannuksista on tällä hetkellä säädetty kustannusten korvaamista koskevassa valtioneuvoston päätöksessä. (512/1999). Vastaanottotoiminnasta aiheutuvat menot maksetaan momentilta 26.40.63, joka on arviomäärärahamomentti. Menojen luonne huomioon ottaen valtiovarainministeriö katsoo, ettei nykyisen lain 4 §:ssä todetusta talousarviorajoitteesta voida luopua.

3. Lakiluonnoksen 40 §:n 1 momentissa säädetään käräjäoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa alaikäisen edustajan määräämistä tai vapauttamista koskevista päätöksistä Maahanmuuttovirastolle. Säännöksen perustelujen mukaan uusi pykälä vastaisi voimassa olevan lain 31 §:ää. Uudessa pykälässä ei kuitenkaan säädetä käräjäoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa edellä mainituista päätöksistä myös väestötietojärjestelmään, kuten siitä säädetään voimassa olevan lain 31 §:ssä. Voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle ilman oleskelulupaa olevan lapsen ja väestötietojärjestelmään oleskeluluvan saaneen lapsen edustajan määräämistä tai vapauttamista koskevista päätöksistä.

Väestötietojärjestelmään talletettavista henkilötiedoista säädetään maaliskuun 2010 alusta voimaan tulleessa Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009). Lain 13 §:n mukaan henkilöstä väestötietojärjestelmään talletettavia tietoja ovat muun muassa lapsen huoltoa ja sen sisältöä koskevat tiedot. Lain nojalla väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen (128/2010) 8 §:ssä säädetään tarkemmin tiedoista, jotka talletetaan väestötietojärjestelmään lapsen huoltoa koskevinä tietoina. Tämän pykälän 4 kohdan mukaan lapsen huoltoa koskevinä tietoina talletetaan väestötietojärjestelmään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) 31 §:n 1 momentin perusteella ilmoitettu tieto oleskeluluvan saaneen lapsen edustajan määräämistä tai vapauttamista koskevasta tuomioistuimen päätöksestä ja päätöksen antopäivästä sekä lapsen edustajan täydellinen nimi ja henkilötunnus.

Edellä mainitun johdosta valtiovarainministeriö katsoo, että lakiluonnoksen 40 §:n 1 momenttia tulee muuttaa siten, että siinä säädetään käräjäoikeuden ilmoitusvelvollisuudesta myös väestötietojärjestelmään vastaavalla tavalla kuin ilmoitusvelvollisuudesta säädetään nykyisinkin voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentissa. Ilmoitusvelvollisuutta väestötietojärjestelmään ei kuitenkaan tulisi enää rajata samalla tavoin kuin voimassa olevassa säännöksessä, jonka mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee vain niitä lapsia, jotka ovat saaneet oleskeluluvan. Nykyisin väestötietojärjestelmään voidaan tal-

lettaa tiedot myös sellaisista ulkomaan kansalaisista, joilla ei vielä ole oleskelulupaa, jonka vuoksi ilmoitus tulisi tehdä väestötietojärjestelmään kaikista käräjäoikeuden päätöksistä, jotka koskevat alaikäisen edustajan määräämistä tai vapauttamista.

4. Ehdotus ei lisää kuntien velvoitteita eikä aiheuta kunnille lisäkustannuksia. Ehdotukseen sisältyy useita täsmennyksiä, jotka ovat tarpeen vastaanottopalveluja järjestäville kunnille. Lakiehdotuksen mukaan kunnilla on velvollisuus järjestää kansainvälistä suojelua hakeville kansanterveyslain 14 §:n sekä erikoissairaanhoidon lain 3 §:n mukaiset kiireelliset palvelut. Suojelua hakevilla on oikeus terveydenhuoltopalveluihin samoin perustein kuin henkilöillä, joilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Esitysluonnoksessa täsmennetään kunnan velvoitetta järjestää terveydenhuoltopalvelut samoin perustein kuin kotikunnan omaavilla. Kunnat rahoittavat terveystalvet verovaroin ja valtionavuin. Kansainvälistä suojelua hakevien palvelujen järjestämiseen kunnat eivät saa valtionapua, koska henkilöillä ei ole kotikuntaa. Valtio korvaisi terveystalvetuista aiheutuneet kustannukset vastaanottopalvelujen järjestäjille. Saattaisi olla tarpeellista täydentää esityksen perusteluita terveystalvetuitten kustannusten korvaamisen osalta.

6. Esitysluonnoksen mukaan laissa olisi 10 a §. Numerointi korjattaneen ennen lopullisen esityksen antamista eduskunnalle.

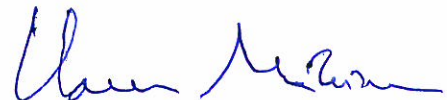
7. Esitysluonnoksen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämijärjestyksessä. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että siitä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto, koska esitykseen sisältyy perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä seikkoja. Ehdotus lausunnon pyytamisestä perustuslakivaliokunnalta on kannatettava, kun otetaan huomioon, että esityksen mukaan vastaanotto- ja järjestelykeskuksen pitäjänä voi olla myös yksityinen ja perustuslain 124 §, jonka mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytäminen on tärkeää erityisesti sen vuoksi, että lakiluonnoksen 55 - 57 §:ssä säädetään asioista, jotka tarkoittavat keskuksessa oleskelevan ulkomaalaisen kannalta merkittävää puuttumista perustuslaissa säädettyihin perusoikeuksiin.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Raimo Sailas

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi: Budjettiosasto (Sovala, Taipale, Salmi)
Hallinnon kehittämisosasto
Henkilöstöosasto
Kuntaosasto